

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/143/2022
Identifikačné číslo spisu:	6121285531
Dátum vydania rozhodnutia:	23.05.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6121285531.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne EOS KSI Slovensko, s.r.o., Bratislava, Pajštúnska 5, IČO: 35 724 803, zastúpenej advokátskou kanceláriou Remedium Legal, s.r.o., Bratislava, Pajštúnska 5, IČO: 53 255 739, proti žalovanej N. P., narodenej XX. U. XXXX, D. XXX, zastúpenej advokátskou kanceláriou SUCHÝ & PARTNERS s. r. o., Banská Bystrica, Horná 13, IČO: 52 826 791, o zaplatenie 2 050,13 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 8Csp/28/2021, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. februára 2022 sp. zn. 11CoCsp/4/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. februára 2022, sp. zn. 11CoCsp/4/2022, a rozsudok Okresného súdu Zvolen zo 14. septembra 2021, č. k. 8Csp/28/2021-168, zrušuje a v e c vracia okresnému súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Zvolen (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 14. septembra 2021, sp. zn. 8Csp/28/2021, zamietol žalobu z 29. marca 2021, ktorou sa žalobkyňa domáhala, aby súd zaviazal žalovanú na zaplatenie istiny vo výške 710,31 eur, úroku za poskytnutie úveru vo výške 1 090,98 eur, úroku z omeškania vo výške 248,84 eur a úroku z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 710,31 eur od 5. decembra 2020 do zaplatenia.

1.2. Žalobkyňa žalobu odôvodnila tým, že pohľadávku nadobudla na základe zmluvy o postúpení pohľadávky zo 4. decembra 2020 uzatvorenej s postupkyňou Slovenská sporiteľňa a.s., ktorá jej postúpila pohľadávku voči žalovanej vyplývajúcu zo zmluvy č. 5053722851 zo dňa 3. júla 2014. Žalovaná svoje povinnosti podľa zmluvy neplnila, neplatila v stanovených termínoch splátky a postupkyňa podaním zo dňa 24. mája 2018 vyhlásila mimoriadnu splatnosť úveru ku dňu 23. mája 2018.

1.3. Súd prvej inštancie vychádzal zo zistenia, že žalovanej bol na základe Zmluvy o splátkovom úvere poskytnutý úver vo výške 3.000 eur s fixnou sadzbou úrokov do splatnosti 18,90 % ročne, úrokom z omeškania 5 % ročne, výškou splátky 58,75 eur mesačne ku dvadsiatemu dňu v mesiaci, s konečnou splatnosťou úveru 20. marca 2024 a výškou RPMN 22,11 %. Právny predchodca žalobkyne listom zo dňa 21. apríla 2018 žalovanej oznámil, že je v omeškaní so splácaním pohľadávky vo výške 254,22 eur, vyzval ju na zaplatenie v lehote 15 dní s upozornením, že banka je oprávnená vyhlásiť mimoriadnu

splatnosť úveru. Listom zo dňa 24. mája 2018 právny predchodca žalobkyne žalovanej oznámil mimoriadnu splatnosť úveru ku dňu 23. mája 2018 (okresný súd nesprávne uviedol v bode 7. dátum 23. augusta 2018).

1.4. Na základe takto zisteného skutkového stavu okresný súd žalobu zamietol z dôvodu premlčania nároku v zmysle ustanovenia § 103 druhá veta občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh, začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky. S poukazom na ustanovenie § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka konštatoval, že v prejednávanej veci právny predchodca žalobkyne listom zo dňa 24. mája 2018 vykonal mimoriadnu splatnosť úveru ku dňu 23. mája 2018, mimoriadna splatnosť úveru bola kvôli splátke splatnej dňa 20. marca 2018; premlčacia doba začala plynúť nasledujúcim dňom, od kedy si žalobca mohol uplatniť pohľadávku, t. j. od 21. marca 2018; trojročná premlčacia doba uplynula dňa 21. marca 2021. Ak bola žaloba podaná dňa 29. marca 2021, bola podaná po uplynutí trojročnej premlčacej lehoty. V rámci svojej argumentácie súd prvej inštancie poukázal na závery vyplývajúce z rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 11CoCsp/25/2021 zo dňa 29. júla 2021.

2.1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. februára 2022, sp. zn. 11CoCsp/4/2022, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny.

2.2. Konštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, na základe vykonaných dôkazov dospel k správny skutkovým zisteniam, vec správne právne posúdil a s odôvodnením jeho rozhodnutia, ktoré považoval za dostatočné a presvedčivé, sa v celom rozsahu stotožnil. Odvolacie námietky žalobkyne vyhodnotil ako neopodstatnené. V relevantnej časti skonštatoval, že sa plne stotožňuje s rozhodnutím súdu prvej inštancie a jeho odôvodnením ohľadom vyhodnotenia námietky premlčania uplatneného nároku. Dôvodil, že ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky (§ 103 občianskeho zákonníka). Podľa odvolacieho súdu z uvedeného ustanovenia je zřejmé, že zákon neviaže začiatok plynutia premlčacej doby na dátum vyhlásenia predčasnej splatnosti celého dlhu, ani na splátku, ktorá vyhláseniu mimoriadnej splatnosti bezprostredne predchádzala, ako sa mylne domnieva žalobkyňa ale na dátum zročnosti tej nesplatennej splátky, pre nezaplatenie ktorej sa stal zročným celý dlh. Odvolací súd považoval rozsudok súdu prvej inštancie za vecne správny aj pokiaľ ide o aplikáciu ustanovenia § 103 občianskeho zákonníka na zistený skutkový stav. Žalobkyňa v spore sama tvrdila, že jej právny predchodca platne zosplatnil úver ku dňu 23. mája 2018; na základe uvedenej argumentácie nemožno dospieť k inému záveru ako k tomu, že k zosplatneniu došlo pre splátku splatnú dňa 20. februára 2018 (inak by zosplatnenie bolo neplatné s následkom neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky a s tým súvisiacou absenciou aktívnej vecnej legitimácie žalobkyne). Žalobkyňa podala žalobu dňa 25. mája 2021, a teda po uplynutí trojročnej premlčacej doby, ktorá márne uplynula dňa 21. februára 2021, nakoľko jej začiatok je viazaný na zročnosť splátky, pre ktorej nesplnenie sa stal zročným celý dlh.

3.1. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala včas dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“), prípustnosť, ktorého vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP a tiež z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a tiež rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.2. Žalobkyňa v súvislosti s porušením práva na spravodlivý súdny proces (§ 420 písm. f) CSP) namietala, že rozhodnutia súdov nižších inštancií sa nevysporiadali so všetkými relevantnými skutočnosťami pre rozhodnutie vo veci samej, preto je odôvodnenie ich rozhodnutí nepreskúmateľné. Podľa žalobkyne, keďže žalobu podala dňa 10. januára 2020 a (minimálne) splátky úveru splatné od dňa 20. januára 2017 až do 20. októbra 2017 boli uplatnené na súde pred uplynutím premlčacej doby, keďže pre splátky splatné pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti plynú podľa prvej vety § 103 občianskeho zákonníka samostatná premlčacia doba, s ohľadom na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru podaním zo dňa 23. novembra 2017, pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 20. novembra 2017, boli aj splátky úveru splatné od 20. decembra 2017 do konečnej splatnosti úveru (20. júna 2022) uplatnené pred súdom včas (premlčanie pre tieto splátky plynú od 20. novembra 2017 a uplynulo by až 20. novembra 2020).

Uvedené však súdy nezohľadnili, čo viedlo k neúspechu žalobkyne v konaní. Zároveň tiež z odôvodnenia súdu prvej inštalácie a rovnako tak ani odvolacieho súdu nie je zrejmé, ako mohol podľa ich názoru právny predchodca žalobkyne vyhlásiť podaním zo dňa 23. novembra 2017 mimoriadnu splatnosť úveru pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 20. februára 2016 - keď zákonodarca takýto postup priamo vylúčil v ust. § 565 občianskeho zákonníka, ktoré síce súdy vo svojich rozhodnutiach citovali, no vôbec neaplikovali.

3.3. Danosť dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP vzhľadala v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení otázok, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli riešené, a to: „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premčania v zmysle druhej vety ustanovenia § 103 zák. č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 občianskeho zákonníka v spojení s § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva alebo iná splátka?“. Argumentovala, že pri dohode o plnení dlhu v splátkach môže veriteľ dlžníka žiadať vždy len na splnenie príslušnej splátky, ktorá sa stane splatnou ročnou. Každá zo splátok tak predstavuje samostatné plnenie a preto pre každú z nich plynie trojročná premčacia doba podľa ustanovenia § 103 občianskeho zákonníka samostatne. Občiansky zákonník ďalej v ustanovení § 565 umožňuje, aby sa veriteľ s dlžníkom dohodli, že ak sa nesplní niektorá splátka, môže jej veriteľ uplatniť právo na zosplatenie celého dlhu (tzv. strata výhody splátok). Veriteľ v takomto prípade môže žiadať o zaplatenie celého dlhu, avšak toto svoje právo môže uplatniť len do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky, v opačnom prípade toto právo zaniká. Ak toto právo veriteľ uplatní, trojročná premčacia doba, pokiaľ ide o celý zostávajúci dlh, začína plynúť odo dňa splátky, pri nesplnení ktorej došlo k vyhláseniu splatnosti celého dlhu. Ak však veriteľ toto právo nevyužije a ďalšia splátka sa stane splatnou po tomto to právo zaniká a vzniká mu až v prípade, ak dlžník nezaplatí ani túto ďalšiu splátku dlhu. V posudzovanom prípade bolo preukázané, že žalovaný bol v čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru v omeškaní v spojení splátok po dobu dlhšiu ako 3 mesiace a bol na uplatnenie tohto práva upozornený (ako to vyžaduje ustanovenie § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka).

3.4. Keďže však právo vyhlásiť mimoriadnu splatnosť zaniká splatnosťou najbližšej nasledujúcej splátky, potom mimoriadna splatnosť úveru nemohla byť podaním z 23. novembra 2017 v posudzovanom prípade vyhlásená pre nesplnenie inej splátky než splátky, ktorá vyhlásením mimoriadnej splatnosti bezprostredne predchádzala, t. j. v danom prípade splátky splatné dňa 20. novembra 2017. Pre všetky splátky, ktoré vyhlásením mimoriadnej splatnosti predchádzali tak v súlade s ustanovením § 103 občianskeho zákonníka plynie samostatná trojročná premčacia doba (napr. splátka splatná dňa 20. októbra 2017 sa premčala až 21. októbra 2020, splátka splatná dňa 20. septembra 2017 by sa premčala 21. septembra 2020, a pod.). Pre splátky splatné po vyhlásení mimoriadnej splatnosti plynie premčacia doba od splatnosti splátky pre nesplnenie ktorej došlo k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru (t. j. splátky splatnej dňa 20. októbra 2016). Z uvedeného dôvodu žalobkyňa považuje za nesprávny súdny výklad druhej vety ustanovenia § 103 občianskeho zákonníka tak, ako ho uviedol v odôvodnení napadnutého rozhodnutia krajský súd, ktorý napriek jednoznačnému zneniu ustanovenia § 565 občianskeho zákonníka svojvoľne uzavrel, že premčacia doba plynie od zročnosti prvýkrát neuhradenej splátky splatnej dňa 20. februára 2016. Uvedené nielen, že nemá oporu v žiadnom zákonom ustanovení občianskeho zákonníka, ale ide o svojvoľné skrátenie premčacej doby (a to o 21 mesiacov) bez opory v právnych predpisoch.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobkyne odmietol ako neprípustné, alternatívne dovolanie ako nedôvodné rozsudkom zamietol a žalovanej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné.

6. V podanom dovolaní dovolateľka uplatnila dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421

ods. 1 písm. b) CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolaiteľka namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom spore záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, konkrétne od „výkladu § 53 ods. 9 v spojení s § 565 občianskeho zákonníka v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ“ a nadväznej právnej otázky, či „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premčania v zmysle druhej vety § 103 občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka.“

11. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) a zároveň v kontexte prijatých rozhodnutí súdov nižších inštancií, mal dovolací súd za to, že v prejednávanom spore je potrebné zaoberať sa právnou otázkou, kedy začína plynúť premčacia doba celého dlhu pri strate výhody splátok v prípade spotrebiteľskej zmluvy a zároveň, či s poukazom na znenie § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka možno v spotrebiteľskom vzťahu aplikovať § 103 občianskeho zákonníka, keďže výsledkom jeho aplikácie je skutočnosť, že premčacia doba začína plynúť skôr, ako si veriteľ vôbec môže uplatniť svoje právo prvýkrát (§ 101 občianskeho zákonníka).

12. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP považoval dovolací súd za podstatné to, či táto otázka, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, bola alebo nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená. Dospel pritom k záveru, že uvedená právna otázka nebola v čase rozhodnutia súdov nižších inštancií v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená, a preto je dovolanie žalobkyne v danom prípade procesne prípustné. Dovolací súd ďalej skúmal, či dovolateľka dôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to v dovolaní namieta.

13. V súdnej veci dospel súd prvej inštancie k záveru (bod 13. rozsudku), že mimoriadna splatnosť úveru bola vyhlásená k 23. máju 2018 pre nezaplatenú splátku splatnú dňa 20. marca 2018. Podľa názoru súdu trojročná premčacia doba začala plynúť od zročnosti tejto splátky, teda od 21. marca 2018 a uplynula 21. marca 2021. Žaloba bola podaná až dňa 29. marca 2021 a teda pohľadávka je premčaná. Odvolací súd sa s rozsudkom súdu prvej inštancie stotožnil, i keď s upresnením, že k zosplateniu úveru došlo už pre splátku splatnú dňa 20. februára 2018 s tým, že potom i trojročná premčacia doba žalobkyne uplynula už dňa 20. februára 2018 (bližšie viď bod 9.2. a 11. rozsudku odvolacieho súdu) a vyjadril právny názor, že v zmysle § 103 druhej vety občianskeho zákonníka, ak sa pre nesplnenie

niektorej zo splátok stane zročným celý dlh, začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky. Premlčacia doba na zaplatenie takéhoto zosplatneného dlhu sa teda začína skôr, ako dôjde k zosplatneniu dlhu, teda začína plynúť dodatočne už odo dňa zročnosti nesplnenej splátky, pre ktorú bol dlh zosplatnený.

14. Podľa § 101 občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

15. Podľa § 103 občianskeho zákonníka, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

16. Podľa § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

17. Podľa § 565 občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

18. Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

19. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

20. Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná spotrebiteľskou úverovou zmluvou, v ktorej si banka (právna predchodkyňa žalobkyne) s dlžníkom (žalovanou) dohodli plnenie v splátkach, s oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkom splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

21. Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani čiastočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelené), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivo plnenými dielmi sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivé dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 občianskeho zákonníka, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník

stráca výhodu čiastkového plnenia.

22. Počet mesačných splátok, ich výška aj doba splatnosti jednotlivých splátok bola v zmluve o spotrebiteľskom úvere vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plyní pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplatneniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok.

23. Podľa § 103 občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarca týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady vigilantibus iura) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plyní až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 uplatnil (§ 563) by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá občianskeho zákonníka, že premlčacia doba plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

24. Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarca v § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka).

25. Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámce spomína § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka, zákonodarca výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadosť o jednorazové vrátenie nesplatennej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškaní s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

26. Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná

ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplacením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatnenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú zo skorších splátok.

27. Z § 103 občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť späťne od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať, okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatnený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka.

28. Vo vzťahu k samotnej dovolacej otázke (body 3.3. a 3.4.) je nevyhnutné dôsledne zvážiť redukcii aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to narúša princíp právnej istoty.

29. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétne vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z §§ 103 a 53 ods. 9 občianskeho zákonníka nie je možné vyvodiť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvýhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov, vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veriteľia. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

30. Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka začína plynúť premlčacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premlčateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd odkazuje na právnu doktrínu z bodu 24., z ktorej vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nie len dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplacením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto ustanovenia, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplacením splátky, bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné. Lehota, v

ktorej musí byť toto právo uplatnené, je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 občianskeho zákonníka).

31. Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení, najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 občianskeho zákonníka).

32. Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk vzťahujúcich sa na danú vec uzatvára, že podľa § 103 občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených troch mesiacov od omeškania uplynula tiež 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 občianskeho zákonníka).

33. V kontexte uvedeného najvyšší súd záverom konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu (a tiež súdu prvej inštancie), že v spotrebiteľských vzťahoch premlčacia doba celého zosplateného dlhu plynie od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Dovoláním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Z uvedených dôvodov preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 CSP).

34. V súvislosti s námietkou dovolateľky o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu zodpovedá právnomu posúdeniu veci, ku ktorému dospel odvolací súd. Vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaneho sporu odvolacím súdom považuje preto dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania pred súdom prvej inštancie, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie.

35. Dovolací súd (vzhľadom na čas vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu a podaného dovolania), v súvislosti s možnými úvahami o existencii tzv. ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 71/2018) pripomína, že obdobnou otázkou sa dovolací súd zaoberal v rozhodnutiach (až) z 29. novembra 2022 sp. zn. 7Cdo/268/2020 a z 30. novembra 2022 sp. zn. 5Cdo/224/2021, na ktoré v okolnostiach posudzovanej veci v celosti poukazuje.

36. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

37. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

38. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.